

אקטואליה

חודש אב תשע"ד, מאת הרב דוד גרינוולד
מס' 183

לחזוק דרכנו

"כי לא דבר ריק הוא מכס" "א"ר מנא ואם ריק הוא מכס הוא, ולמה מפני שאין אתם יגיעים בתורה" (ירושלמי) - לענ"ד יש כאן הדרכה כללית, מנסים שיטה חדשה ללימוד הגמ', ומשאין התוצאות מרצות את המתכננים, הרי הם בועטים בשיטה הישנה ומפתחים חדשה וחוזר חלילה, וכך מתרוצצות הן השיטות השונות ומשאירות את התלמיד עם הארץ. ואין נותנים את הדעת לאפשרות שהשיטה לא מוצתה עד תום, לא נתיגעו בה ולא עמלו בה די, ולא נרכש נסיון מספק כדי לקדם אותה וכו'. עם קצת ענוה "ואם ריק הוא – מכס הוא" היה אפשר להפיק הרבה יותר ממרבית השיטות. וכך גם נכון הדבר בלימוד החשבון ועוד כהנה וכהנה. כדבר הזה קרה אם לציונות הדתית, לאחר סדרה של כשלונות שאחד השיאים הוא ללא ספק תכנית שנקראה בשמה המכובס "ההתנתקות", "חזרו רבים בשאלה", ובקשו להם מקלט באידיאל אחר כמו למשל האוניברסאליות, ובכך עסקנו בדפנו הקודם.

ענתה נחזור אל הראשונות אל הציונות הדתית שאותה עלינו לאמץ ולטפח – כדרך האחת והיחידה העומדת לפנינו. אפשר לקצר ולסכם את הקשיים של הציונות הדתית בשניים: האחד – פנימי, הקטביות הרבה שבין הפלגים השונים המרכיבים את הציונות הדתית בעלי הכפות הגדולות ולעומתם בעלי הקטנות. בעלי הכיפות הצבעוניות ולעומתם בעלי החד גוניות, גישות שונות ביחס לארץ ישראל, לתרבות, למדע, למודרנה, לתורה, לחינוך, למעמד האשה ועוד כהנה וכהנה. וההרגשה היא כאילו הולכת לה הכיפה ונפרמת לאיטה.. והקושי השני הוא החיצוני, היחס אל הציונות הדתית הולך ומתנכר. מפעל ההתישבות אינו בלב הקונצנוס, גם תוכנית ההסדר של בני הישיבות אינה זוכה לאהדה רחבה. וכן הדברים גם בשאר הנושאים.

- אולם כידוע "המשבר" הוא אות ללידה קריבה, בשונה מן הגסיסה המסמנת את הקץ, המשבר עליו יושבת היולדת הוא אות חיים וחיוניות.

- הרעיון של הציונות הדתית מורכב משני גורמים, הציונות היא הזיקה לארץ ישראל והדתיות היא התורה אותה יש ללמוד ולקיים. כאשר המחבר בין השניים הוא עם ישראל, ומדובר בהרכבה מאחדת: בנין הארץ עפ"י התורה, ותורה שלמה של א"י. ולא ניתן לפרק את שני הגורמים מן המורכבות שביניהם. הציונות הדתית אין היא משותפת עם הציונות החילונית, והדתיות הציונית אינה משותפת עם דתיות שאין לה דבר עם הארץ. כך פרשו את המושג גדולי ההוגים שלנו וביניהם הרב ניסנבוים והרב עמיאל ועוד רבים.

- ומכאן נובע הקושי השני שהזכרנו התפיסה החילונית שוללת את הציונות הדתית בשל דתיותה, והתפיסה "החרדית" שוללת את הציונות הדתית בשל ציוניותה. ובכך הציונות הדתית היא גם ציונות וגם דתית ולא ציונית באופן חלקי ודתית באופן חלקי. חצי דתית וחצי ציונית. גישה שלצערנו יש לה תפיסה רחבה גם בתוך המחנה שלנו וגם מחוצה לו. וזהו אחד הגורמים המרכזיים, לכישלון שלנו לתפוס מקום מכובד יותר, במרכז החברה הישראלית. זכורני שהערתי פעם אחת לגברת שלבושה היה לא צנוע במיוחד. ועל כך זכיתי להסבר מעמיק לתופעה, מושב נחלים שייך לתנועת הפועל המזרחי, ולא לאגודת ישראל. ולא ידעתי עד אז שנחלקו בנושא הצניעות חכמי שני הזרמים. כן ידעתי דוקא שמחכמי האגודה הקלו יותר מחכמי המזרחי. כלומר, לא הציונות הדתית נכשלה אלא נושאה כשלו. כמו שהתורה לא נכשלה אלא נושאה עושים טעויות שגיאיות ועבירות לפעמים. כך גם הציונות הדתית בקדושתה עומדת, אלא שנושאה לעתים עושים שטויות בשמה.

- הציונות הדתית אינה יונקת את שורשיה מאביב העמים אלא מהתנ"ך מהתלמוד מן ההלכה מן ההגות והתפילה. גם ארץ ישראל אינה עוד שטח אדמה כבוש או משוחרר, אדמת קודש היא, מדינת ישראל צריכה להיות כסא ה' בעולם הכלכלה הישראלית צריכה להיות צודקת יותר וסוציאלית יותר עפ"י הערכים שמכתיבים לנו מצוות כמו השמיטה והיובל, התרומות והמעשרות, מתנות העניים וכד'.

- בגלות הצטמקה לה התורה ועתה בארצה עליה לחזור ולתפוס את מקומה. לכל רחבה ולכל עומקה, אם בחו"ל היו המצוות ענינו של היחיד כאן בארץ זהו נושא ממלכתי, ועפ"י החתם סופר כל עבודה וכל מלאכה, וכך גם התרבות בכלל צריכה להיות תורנית, גם אם המדע והאומנות נחשבו בחו"ל כנושאים חילוניים – כאן בארץ הם מתקדשים בקדושתה של ארץ ישראל וישובה.

- גם הערבות ההדדית חוזרת לתקפה כמאמר חז"ל: לא נעשו ישראל ערבין זה בזה אלא משעברו את הירדן. וכיוון שלציונות הדתית פריסה רחבה – בכל התחומים, יש בה מקום לציבור רחב, גם אם אין כולם מסכימים עם כולם בכל הנושאים, הדרך המשותפת רחבה כאמור באופן המסוגל להכיל פרצופים ודעות שונות ומגוונות, ולכן יש צורך ביתר פתיחות וביתר סובלנות. מחנה גדול וחזק יוכל לשרוד ולהמשיך כנגד כל המתקפות שבמבחוץ. וכנגד המשיכה לציונות החילונית שאין לה דבר עם הציונות הדתית או לדתיות הבלתי ציונית שממשיכה את הגלותיות ואינה עושה לגאולת העם והארץ את הנדרש מן הבחינה הדתית.

- מעולם לא היינו מקובלים על המחנות שמצדנו, ואם כן – הרי היה זה בהיותנו תלויים בהם ובלתי עצמאיים, כך שיכולים היו לנצל אותנו ולקפח אותנו בכל תחום. בהתיישבות בתעסוקה ובחינוך ועוד כהנה וכהנה.

אין כוונתנו להתבדל מן החברה, עלינו לחדד את העמדות שלנו ולעמוד עליהם כדי שנוכל להשפיע על החברה כולה. ולא להישטף עמם בזרם אל מחוץ לתורה ולציון. הרי הציונות החילונית הולכת ומתנתקת מהשבת, מהצניעות, מתרבות, מן המוסר, מן החברה, מהביטחון, מהזהות הלאומית, מהמשפחה ועוד. המשנה הציונית שואבת את כוחה מן הנצח וע"כ בכחה להחזיר לחברה את שאבדה.

בסך הכל אם נסכם את הכישלונות נגלה שהן אינם שלנו, אמנם לא היה בכוחנו למנוע אותם, אבל שוב זה רק מחזק את הקריאה לשוב ולהתגבש בכח גדול וחזק כדי שבעתיד נוכל למנוע כשלונות כעין אלה שעברנו.

גם הטענה כאילו שקענו באידיאל אחד והזנחנו את האחרים היא שקרית באופן בוטה. כי המציאות הוכיחה שאלה שנושאים אידיאל זה דווקא הם נושאים דגלים רבים של אידיאלים ואילו הנחשלים לא עשו דבר מלבד קולות וגלים. - מסע הייסורים אין מטרתו להרחיק אותנו מן האידיאל ציוני הדתי אלא להיפך לחבר אותנו ביתר עוז ולחשל אותנו לקראת המבחנים שעלולים להיות עוד קשים אף יותר ר"ל. ואף שאין אנו מוכרים ומוערכים בחברה האחרת עלינו להאמין בעצמנו ובדרכנו ובכוחנו.

לסיכום:

אם נתגבר על הקושי הפנימי שלנו ונתגבש לכח אחד גדול וחזק נוכל לפעול למימוש רעיונותינו וכך גם נתגבר על הקושי החיצוני המגביל אותנו וחוסם את דרכנו.

ובשעתו זו הקשה של עם ישראל, מתפקידנו להפיח רוח של תקווה ועוז בכל שדרות הציבור.

“חזק ונתחזק בעד עמנו, ובעד ערי אלוקינו וה' יעשה הטוב בעינינו”